

3. Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований. — М.: Педагогика, 1986. — С. 152.
4. Сухомлинська О. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі // Шлях освіти. — 2001. — №4. — С. 10–15.
5. Хрипкова А.Г., Калинова Г.С. Тенденции развития биологического образования в России // Биология в школе. — 2000. — №4. — С. 22–27.

МУЗЕЙ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК ЯК ФОРМА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ

Микитенко М.В., Ярова О.Ю.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Сучасна педагогіка розкриває чимало можливостей для виховання фізично і психічно здорових дітей та підлітків. На сьогодні це під загрозою, так як бере верх згубний вплив засобів масової інформації, раннє дозрівання, а також байдужість і неухважність батьків. Саме це і дало поштовх для створення нових та удосконалення існуючих методів виховання і навчання.

Існує безліч галузей педагогіки : сімейна, театральна, спортивна і т.д. Цікавою і ефективною є музейна педагогіка, яка в кінці 20-го століття виділилась в окрему гілку педагогічної теорії і практики.

Яскравим прикладом є створений в педагогічному коледжі № 1 м. Сиктивкар Республіка Комі Музей Шкідливих звичок. Автор Пружинська В.Б. пропонує його як форму профілактичної роботи з дітьми і підлітками. Такого роду музей не потребує стаціонарного приміщення, він є пересувним, розташувати який можна в шкільному класі, актовому залі, на відкритому майданчику, у літньому таборі.

Музей Шкідливих звичок складається із залів, зміст яких універсальний, він розрахований на різний вік і рівень розвитку, а саме стенди, експонати трансформуються (наприклад, відбувається заміна фотознімків, текстів, спрощуються статистичні дані і т. д.), а зміст екскурсій адаптується під критерій доступності.

Концептуальною основою є гуманітарний (діалогічний) варіант музейно-педагогічної діяльності: дитина, відвідувач музею, не об'єкт, якому односторонньо транслюється нормативне знання, а учасник діалогу. Дорослий у цьому діалозі виступає як режисер, перекладач.

Соціально-педагогічні завдання музею:

1. Підвищення рівня поінформованості школярів про шкідливість психічно активних речовин.
2. Пропагування здорового способу життя і особистого саморозвитку.

Під час екскурсії по залах Музею Шкідливих звичок створюються умови для особистісної зустрічі і спілкування дитини з експонатами : задіяні усі канали сприйняття (візуальний, аудіальний, кінестетичний), включається асоціативне мислення. Працівники музею поряд із традиційними методами (бесіда, розповідь, демонстрація) широко використовують рольові ігри та ігрові прийоми, елементи театралізації і евристики. Колектив музею складається з волонтерів.

У музеї є 5 залів:

1. Зал «Посієш звичку — пожнеш характер» (для молодших школярів), де відвідувачів чекають Яблуня звичок, на якій «ростуть» яблука із звичками, їх необхідно покласти у дві корзини : «корисні звички» та «шкідливі звички», Галявина прислів'їв та приказок, Казкова стежинка, на якій діти мають лишити сліди і подумати над кроками корисних звичок, Скринька секретів відкривається тому, хто хоче «виростити» у себе корисну звичку (кожен може взяти з неї зернятко, сказати, яку звичку буде вирощувати і як, а потім забере зернятко з собою).
2. Зал «Смертельний дим» — у цьому залі знаходяться експозиції і стенди: «Моє ім'я — сигарета», «Тютюн завойовує світ», «Зворотній бік реклами», «Паління або здоров'я — вибирайте самі». На них — тексти, фотознімки, схеми, малюнки. Експонати — велика паперова сигарета, ваги «Користь — шкода від цигарок», листи курців, банка із недопалками, рахувальна машинка або рахівниця для ніотинової арифметики, виставка книг і статей з проблем тютюнопаління. Також відвідувачам пропонується переглянути матеріал на тему «Активне і пасивне паління». Відвідування завершується написанням Вироку палінню.
3. Зал «Провина вина» — учасники екскурсії знайомляться із стендами і експозиціями : «Алкоголь приносить біль», «Любителям пива», «У світі мурих думок», «Загублені таланти» (портрети відомих людей і інформація про те, як вплинула згубна звичка на їх долю). Серед експонатів зірка реклам алкогольної продукції, фотознімки п'яних людей в різних життєвих ситуаціях, касета із сповіддю алокольно залежної людини, «Щоденник ненародженої дитини» і інші. На чистому ватмані діти пропонують свої ідеї стендів, яких, на їх думку, не вистачає в цьому залі. Разом із гідом відвідувачі музею визначають провину вина в житті суспільства, сім'ї, окремої людини.
4. Зал «Божевільний сон» — експозиція розпочинається фотознімком птаха з розправленими крилами, гід говорить з дітьми про зліт і падіння, вводить поняття «наркоманія» і знайомить з буквальним перекладом цього слова. В залі представлені експозиції «Чи давно люди почали себе труїти», «Здоров'я і наркотики», «А що говорить Закон?», «Свідчать потрапивши в біду» та інші. Книжкова виставка, листи наркоманів, картки до ігрового прийому «Скажи Ні!», завдання — ситуації, колаж із газетних статей та інше — все це допомагає відвідувачам осягнути актуальність проблеми наркоманії. По закінченню дітям пропонується задавати питання, які виникли у них під час екскурсії.
5. Зал «Спокуса» — це останній зал Музею Шкідливих звичок. Основою його є картина російського художника Миколи Шильдера під назвою «Спокуса», яка передає події тих років, коли видавали заміж бідних дівчат за заможних людей. На полотні млода дівчина біля ліжка помираючої матері, а на задньому плані стара сваха, яка знайшла молодиці «гідного» жениха. Ця картина ніби закликає дівчат «берегти» і в бідності гідність та честь. Не випадково єдина світла пляма на картині — це сама ж дівчина в білій блузі, освітлена сонячним променем, ледве пробившогося крізь маленьке віконце в похмуру кімнатку. Художник навмисне поміщає дівчину в центр полотна, привертаючи

увагу глядача, до її чистого образу. Автор зобразив момент, коли дівчина стіть перед вибором: віддатись спокусі, погодившись на пропозицію старої, або, відмовившись, зберегти чистоту, наскільки тяжкою не була б ситуація. Що ж дівчина відповість старій? Який вибір вона зробить? Герої не розмовляють, але автор чітко дає відповідь, використавши свою мову — мову художника. Він зображує дівчину у світлій сорочці, осяяній сонячним променем, за її спиною — образ святого, від якого іде світло, дівчина і кішка одного кольору, але кішка відходить від старої, прямуючи до комоду, який можна вважати символом родинної спадщини — матеріальної, і, найголовніше, духовної: чистоти і незаплямованості роду. Чесність, моральність багатьох поколінь родини цієї дівчини, сімейні традиції стануть її опорою в хвилини випробування, і вона відповість «ні». Художник ніби говорить нам, життя складне, кожен може опинитися перед вибором: втратити людську гідність чи зберегти її. Це самостійний вибір. Але людина не самотня: її минуле, всі близькі їй люди з нею в цей момент.

- б. Далі гід застосовує рольову гру, де відвідувачі, створивши дану ситуацію, розігрують її. Вони виконують роль старої, «жениха», дівчини, а головне, роль близьких людей, які постійно повторюють головні героїні тихо але твердо:

- Ми тебе любимо.
- Ми в тебе віримо.
- Ми надіємось на тебе.

Ти знаєш, як це погано, шкідливо для твого здоров'я і т.д.

Учасники міняються ролями і по-черзі говорять спокусі «Ні».

Завершується екскурсія по Музею Шкідливих звичок записом відгуків і пропозицій до «Книги відгуків», на виході висить плакат: «Шановні відвідувачі музею! Просимо вас прийняти участь у поновленні фондів музею і здати до музею свої шкідливі звички. Пункт прийому-здачі знаходиться ...»

Пункт прийому шкідливих звичок

Шкідливі звички приймаються без міри і в будь-якому вигляді:

- Описовому — текстом;
- Показовому — малюнком;
- Предметному — відповідним предметом.

Останні здаються по бажанню.

Музей лишає за собою право піддавати утилізації шкідливі звички при переповненні фондів. Здані звички власникам не повертаються! Дякуємо всім! «Завідувач музею звичок».

На нашу думку, поряд з традиційними формами роботи спрямованими на профілактику залежної поведінки молоді, дана форма має творчий й оригінальний характер і має право на існування.

Нами зроблена спроба розробки проекту такого Музею та здійсненні перші кроки в його організації.

Музей Шкідливих звичок без сумніву зачепить кожного відвідувача різного віку, він має неабияке виховне значення. Ефективним є застосування рольових ігор і правдивий наглядний матеріал. Створення такого музею не вимагає якихось особливих затрат, отже він може стати невід'ємною частиною будь-якого навчального закладу.